

som nu anförts förordar kommittén en i princip obligatorisk avräkningsregel.

Kommittén har övervägt om avräkning bör ske helt undantagslöst eller bör kunna underlätas om särskilda skäl talar emot att den tilltalade får tillgodoräkna sig tiden för frihetsberövande, t. ex. flyktförsök, undanröjande av bevis eller simulation av sinnessjukdom. Kommittén förordar en helt automatisk regel utan undantag. En sådan regel stämmer bäst med principen att man inte bör använda sanktioner mot tilltalad som motarbetar lagföringen. Vidare anser kommittén att en undantagslös regel är bäst ägnad att skapa rättslikhet i Norden.

I de nordiska avräkningsbestämmelserna anges inte med hur lång tid avräkning får ske. I Danmark ges dock avdrag för hela häktningstiden i praktiskt taget samtliga fall. I Finland ges i regel avdrag med hela tiden för frihetsberövande, om den tilltalade döms till fängelse, men ofta med bara tre fjärdedelar av tiden, om han döms till tukthus. I norsk praxis ges alltid avdrag för hela den tid som den tilltalade varit anhållen och häktad. Den svenska avräkningsregeln torde tillämpas så att avdrag görs för den del av häktningstiden som överstiger vad man anser vara normal häktningstid. I samtliga nordiska länder gäller att avräkning inte är begränsad till tiden för frihetsberövandet. Om denna tid är något kortare än strafftiden, kan straffet likväl anses verkställt i sin helhet genom frihetsberövandet.

Kommittén förordar — med den begränsning som tidigare nämnts i fråga om kortare tid för anhållande än 24 timmar — att avdrag görs för hela tiden av frihetsberövande, som föregått dom, efter principen att en dags frihetsberövande motsvarar en dag av straffverkställighet i anstalt. En smidig tillämpning av avräkningsinstitutet förutsätter dock att frihetsstraff som är något längre än tid för avräkningsbart frihetsberövande bör kunna anses verkställt i sin helhet genom frihetsberövandet före dom. I fråga om tidsobestämda påföljder bör avdraget inverka på minimi- och maximitiderna. Vid bötesstraff får domstolen göra en skälighetsbedömning. Fasta skalor för beräkning av avdrag torde inte ha någon funktion att fylla. När böter förekommer i kombination med annan påföljd t. ex. villkorlig dom eller skyddstillsyn, bör avräkning inte göras i

bötesstraffet utan i den andra påföljdsformen, om denna är av sådant slag att avräkning kan ske, och i annat fall om och när påföljden undanröjs i senare dom.

3.2.4 Avräkning i högre instans

I samtliga nordiska länder kan vid fullföljd av talan göras avräkning i högre instans av häktningstid som infaller efter underrätts dom. Avräkning sker då efter samma principer som i första instans. I Danmark och Norge är det numera fast praxis att ge avdrag för hela häktningstiden, när rättsmedel har använts mot underrätts dom. Avdrag ges sålunda oberoende av vilken part som fört talan mot domen och oberoende av utgången av prövningen i högre instans. I Finland och Sverige synes man vara något mera restriktiv vid avräkning i högre instans. Enligt finsk och svensk rätt krävs i princip att den dömda har framgång med sin talan för att avdrag skall ges för häktningstid som infaller efter dom i lägre instans. Denna begränsning av avdragsmöjligheten i högre rätt är främst föranledd av antagandet att en liberalare regel skulle leda till att underrättsdomar i större utsträckning än som nu är fallet överklagas utan anledning.

Kommittén är enig i sin uppfattning att avräkning av häktningstid bör göras också i högre instans och efter samma grunder som gäller för avräkning som sker i första instans.

Det finns risk för att frekvensen av överklagade mål ökar, om rätten att avräkna häktningstid efter underrätts dom utvidgas. Detta kan komma att medföra en ökad belastning på åklagar- och domstolsväsendets resurser. Kommittén anser det dock vara principiellt oriktigt att begränsa tillströmningen av mål till högre rätt genom restriktiva avräkningsregler. För den som är på fri fot gäller inte några sådana restriktioner. Den häktade är således med en sådan ordning betydligt sämre ställd än den som är på fri fot. Kommittén förordar därför, att avräkning av häktningstid i högre instans skall vara obligatorisk och ske utan hänsyn till resultatet av användningen av rättsmedel. Från finsk sida görs dock den reservationen att en sådan ordning inte torde kunna genomföras i Finland utan en samtidig reform av reglerna om fullföljd av talan.